

సుప్రీం కోర్టు రిపోర్టులు

పేజీ 22

1953

నైన్ సుభ్ దాస్ మరియు మరొకరు

వర్సెస్

ఉత్తర ప్రదేశ్ రాష్ట్రం మరియు ఇతరులు.

[పతంజలి శాస్త్రి సి. జె., ముఖర్జీ, ఎస్. ఆర్. దాస్,

గులాం హసన్ మరియు భగవతి, న్యాయమూర్తులు]

భారత రాజ్యాంగం, 1950, అనుచ్ఛేదములు 14, 15(1), 32-మ నిసిపల్ ఎన్‌కల - మతపరమైన ఓటర్ల వేరతిపదికన ఎన్‌కల - చట్టాలు - ఎన్‌కల అభ్యర్థులు బోర్డు కులోచికుండా ఉండేయకు అనుచ్ఛేదము 32 కింద దరఖాస్తు - నిర్వహణ సామర్థ్యం - పన్ను చెల్లింపుదారులకు నివారణ.

రాజ్యాంగ నిబంధనలకు విరుద్ధంగా ఎన్‌కల ఓటర్ల వేరతిపదికన ఉప ఎన్‌కల జరిగినందున మ నిసిపల్ బోర్డు జరిగే ఎన్‌కలలోతమ ఓటు హక్కును, అభ్యర్థులుగా ఎన్‌కలయే హక్కులను కోల్పోయారు. మ న్యాయస్థాని నివేదికలైన అర్జీదారులు ఆరోపించారు. ఎన్‌కల అభ్యర్థులు బోర్డు సభ్యులుగా పనిచేయకుండా నిరోధించడనికి మరియు జిల్లా మేజిస్ట్రేట్ మరియు నిసిపల్ జడ్జి బోర్డు ఎటువంటి సమావేశాలను నిరోధించకుండా నిరోధించడనికి రాజ్యాంగంలోని అనుచ్ఛేదము 32 కింద రిటకు దరఖాస్తు చేశారు:

వివిధ మత వర్గాలకు చెందిన సభ్యులకు ఎన్‌కల ఓటర్ల వేరతిపదికన ఎన్‌కల నిరోధించే చట్ట రాజ్యాంగంలోని అనుచ్ఛేదము 15(1) కు విరుద్ధంగా ఉన్నప్పటికీ, క్లాజ్ 4 కు లోబడి రాజ్యాంగం తరవత ఎన్‌కల నిరోధించడం చేయని, మున్సిపాలిటీలో పన్ను చెల్లింపుదారులుగా అర్జీదారులు బోర్డును చట్టబద్ధంగా ఏర్పాటు చేయాలని, సరిగా ఎన్నుకోబడని వ్యక్తులను బోర్డు కార్యకలాపాల్లో పాల్గొననివ్వరాదని పట్టుబట్టే హక్కు రాజ్యాంగంలోని అనుచ్ఛేదము 32 పరిధికి వెలుపల ఉంది. ఒకవేళ అటువంటి హక్కు ఉన్నప్పటికీ, అది రాజ్యాంగంలోని మూడవ భాగం ప్రసాదించిన ప్రాథమిక హక్కు కాదు.

ఇంకనూ నిర్ణయించారు, అనుచ్ఛేదము 15(1), అనుచ్ఛేదము 14 వేరతిపదికన అర్జీదారుల వేరతిపదికన హక్కుల ఉల్లంఘన, హక్కులకు సంబంధించి వారొప్ప అనుసరించినవివక్షన వ్యక్తులకు వారు వాటిని అమలు చేయడనికి ఎన్‌కల వేరతిపదికన మరొక అలా చేయడనికి సందర్భం ఉన్నప్పుడు న్యాయస్థానికి ఎటువంటి చర్య తీసుకోలేదు అందువల్ల అర్జీదారులకు రాజ్యాంగంలోని

అనుచ్ఛేదము 32 ప్రకారం ఎలాంటి ఉపశమనం లభించదు.

ప్రారంభిక అధికార పరిధి: అర్జీ నం. 69/1953. ప్రాథమిక హక్కుల అమలు కోసం రాజ్యాంగంలోని అనుచ్ఛేదము 32 కింద అర్జీ.

ఎస్. సి. ఐజాక్స్ (జై ప్రసాద్ అగర్వాల్, అతనితో) అప్పీలుదారు కోసం.

కె . బి. అస్థానా ప్రతివాది నం. 1 కోసం.

ఎస్. పి. సిన్హా (ఆర్. పట్నాయక్, అతనితో) ప్రతివాది నం. 4 కోసం.

1953. మే 22. కోర్టు తీర్పు వెలువరించింది

పతంజలి శాస్త్రి సి. జె. - ఇది రాజ్ యుగంలోని అనుచ్ఛేదము 32 కింద దాఖలైన దరఖాస్తు, అనుచ్ఛేదము 15(1) ప్రకారం అర్జీదారుల వేరభమిక హక్కులను మోక్షించుట ఉద్దేశ్యించిన ఆరోపనలను పరిశీలించుట కోరుతూ.

అర్జీదారులు ఉత్తరప్రదేశ్ లోని ఎటాలో నివసిస్తున్న మ గారు. 1951 నవంబర్ 2, 1951 డిసెంబర్ 8, 1952 మార్చి 17, తేడీల్లో జరిగిన ఎటామ సినిపల్ బోర్డు ఉప ఎన్నికలో మోక్షించుట 4, 11, మరియు 12 క్రమానుసారంగా ఎన్నికయ్యారు, అర్జీదారులు తమ ఓటు హక్కులను వినియోగించుకునే హక్కులను మరియు తమను అభ్యర్థులుగా ఎన్నుకోవాలని కోరడాన్ని కోల్పోయారు, ఆ ఉప ఎన్నికలు రాజ్ యుగ నిబంధనలకు విరుద్ధంగా మోక్షించుట ఓటర్ల వేరభమికన మత వేరభమికన జరిగాయి. మోక్షించుట 3 ని బోర్డు సభ్యులుగా మోక్షించుట తమ నామినేట్ చేయడం చట్టవిరుద్ధమని, బోర్డులో వేరభమికన వహించడం మోక్షించుట నామినేట్ చేసిన మోక్షించుటలకు ఇవ్వబడిన తగినంత వేరభమికన ఉందని వారు ఆరోపించారు. మోక్షించుట 3, 4, 11, 12 లకు కో వలొయో, మాండమన్, మరియు ఇతర సముచితమైన రిట్లు లేదా ఆదేశాలు జారీ చేయాలని, బోర్డు సభ్యులుగా వారు ఏ అధికారం కింద మోక్షించుటలో తలెత్తినట్లుగా, వారు అలాంటి సభ్యులుగా

వేమూరి యకుండానిరధి యాలని అర్జీదారులు కోరారు. అర్జీదారులు జిల్లామేజిస్ట్రేట్, ఎటానివిల్ జిల్లా వరుసగాప్రతివాదులు 2 మరియు 13ల పై చట్టబద్ధంగా ఏర్పాటు చేయబడి యని చెబుతున్న బోర్డు సమావేశానికి నిరోధించవద్దే లేదా నిరోధించడానికి అనుమతి ఇవ్వవద్దే వలెనే ఆదేశిస్తు రిట్ లు జారీ చేయాలని కూడా కోరారు.

వివిధ మతాలకు చెందిన సభ్యులకు ప్రత్యేక ఓటర్లు ప్రాతిపదికన ఎన్నికలు నిర్వహించే ఏ చట్టమైనా రాజ్యాంగంలోని అనుచ్ఛేదము 15(1)కి విరుద్ధంగా ఉందనడంలో ఎలాంటి సందేహం లేదు, అందులో ఈ విధముగా ఉంది

“15 (1) రాజ్యము , కేవలము మత , జాతి, కుల, లింగ, జన్మస్థాన కరణములను బట్టి కాని, వాటిలో వెనినిబట్టి కాని ఏ పౌరునికి విరుద్ధముగను విచక్షణ చేయరాదు.”

మతం ప్రాతిపదికన ఏ పౌరుడిపైనా వివక్ష చూపరాదనే రాజ్యాంగ ఆదేశం స్పష్టంగా రాజకీయ, ఇతర హక్కులకు వర్తిస్తుందని, రాజ్యాంగం తర్వాత క్లాజ్ (4) కు లోబడి జరిగే ఏ ఎన్నిక అయినా రాజ్యాంగ విరుద్ధమని భావించాలి. అయితే అనుచ్ఛేదము 32 ప్రకారం అర్జీదారులు ఈ దరఖాస్తులో కోరే ఉపశమనానికి ఇప్పుడు అర్హులైనా అనేది ప్రశ్న. కేరళ రిజిస్ట్రేషన్ ([1950] ఎన్. సి. ఆర్. 594) లో వేరొకసాక్షిగా, అనుచ్ఛేదము 32 కి సంబంధించి ఈ కేసు ద్వారా మరొక సమర్థన తప్పని పరిష్కారానికి అందినట్లయితే, అనుచ్ఛేదము 226 హక్కు ద్వారా చేసే దాని కంటే అన్నది నిజం. కనీసం పరిష్కారం యొక్క పరిధి సాక్షిగా పరిమితంగా ఉంది, ఎందుకంటే ఇది రాజ్యాంగంలోని మూడవ భాగం వేరొకటి యైన వేరభివేదిక హక్కుల అమలుకు మాత్రమే పరిమితం చేయబడి యి. ఏదైనా హక్కు, ఉదాహరణకు, మున్సిపాలిటీలో పన్ను చెల్లింపుదారులు గా అర్జీదారులు బోర్డును చట్టబద్ధంగా ఏర్పాటు చేయాలని, సరిగా ఎన్నుకోబడని ప్రతివాదులు 3, 4, 11 మరియు 12, లను బోర్డు కార్యకలాపాల్లో పాల్గొననివ్వరాదని పట్టుబట్టే హక్కు రాజ్యాంగంలోని అనుచ్ఛేదము 32 పరిధికి వెలుపల ఉంది. ఒకవేళ అటువంటి హక్కు ఉన్నప్పటికీ, అది రాజ్యాంగంలోని మూడవ భాగం ప్రసాదించిన ప్రాథమిక హక్కు కాదు.

అర్జీదారులకు భారత హారులుగా అనుచ్ఛేదము 15(1) షెడ్యూల్ చేసిన వేరభమిక హక్కును ఉల్ఘాఢించుచున్న అర్జీదారుల తరఫు గౌరవ న్యాయువచీ వచీ యారు. మత వేరతిపదీకన అర్జీదారుల పఠ్ఠవివక్షుచూపే విధంగు ఎన్నొకలు నీరొషుంచడం వఠ్ఠవారు అభ్యర్థులందరికీ సంబంధించి వారు తమ ఓటు హక్కును వినియోగించుకోకుండా నిరోధించింది, మత వేరతిపదీకన నీఠ్ఠకేటాయీంపఠ్ఠో సంబంధం లేకుండా ఎన్నొకఠ్ఠోవఠ్ఠీ చేయకుండా నిరోధి యారు అర్జీదారుల తరఫు న్యాయువచీ వచీ యారు. మత వేరతిపదీకన నీయో జకవఠ్ఠోల పనఠ్ఠోభజన అర్జీదారులకు వఠ్ఠో రజకీయ హక్కుల విషయం లో సమానఠ్ఠవఠ్ఠో నీరకఠ్ఠో యడమనని, ఆ విషయం లో కూడా వఠ్ఠో అనుచ్ఛేదము 14 షెడ్యూల్ వేరభమిక హక్కును ఉల్ఘాఢించడమనని గౌరవ న్యాయువచీ వచీ యారు.

ఠ్ఠో వఠ్ఠనలను మేం అంగీకఠ్ఠి యలేకవఠ్ఠోఠ్ఠనఠ్ఠ

అనుచ్ఛేదము 15(1) ఒక హారు డికి షెడ్యూల్ చేసిన వేరభమిక హక్కు ఒక హారు డిగా ఒంటరిగా అతనికి సంబంధి యిన హక్కులు, సూకఠ్ఠోఠ్ఠు, మినహాయీంపల విషయం లో వివక్షు గుఠ్ఠికఠ్ఠుండా వఠ్ఠో ఇనఠ్ఠయి. ఇవఠ్ఠడ తమవఠ్ఠావివక్షుచూపడం లేదా బెదిఠ్ఠి యడం అర్జీదారుల దావఠ్ఠ కఠ్ఠు. మత వేరతిపదీకన ఏఠ్ఠొజిన వఠ్ఠోఠ్ఠు ఓటర్ల దేవఠ్ఠా ఎన్నొక ఠ్ఠోవిధఠ్ఠం లో ఆయా వఠ్ఠోలకు ప్రఠ్ఠ్యకించబడిన నీఠ్ఠు సంబంధి యి తమవఠ్ఠావివక్షుచూపఠ్ఠునఠ్ఠని, దీనివఠ్ఠతమ ఓటు హక్కును, అభిఠ్ఠోఠ్ఠు గా నిలబడే హక్కును వినియోగి యు కలేకవఠ్ఠోఠ్ఠనఠ్ఠుని వఠ్ఠు ఆవేదన వఠ్ఠోఠ్ఠు చేసఠ్ఠోనఠ్ఠు. అర్జీదారులు వఠ్ఠోఠ్ఠుకి ఆ హక్కులను కఠ్ఠుకునీ యు కు తగిన చఠ్ఠోఠ్ఠు తీసుకుని రఠ్ఠోయంగం షెడ్యూల్ ఎన్నొకలు నీరొషుంచులని కఠ్ఠోనఠ్ఠు కనిపి యడం లేదు. వఠ్ఠోఠ్ఠుకి వఠ్ఠో వఠ్ఠోఠ్ఠు ఓటర్ల విధఠ్ఠం లో జరుగుతునన ఎన్నొకలను అర్జీదారులు అంగీకఠ్ఠి యారు, ఇఠ్ఠీవల అవిశేషఠ్ఠు తీరఠ్ఠం వఠ్ఠోశవఠ్ఠోష ఫఠ్ఠితం గాతన సఠ్ఠోఠ్ఠు కఠ్ఠోవఠ్ఠీన మాజీ చఠ్ఠోవఠ్ఠు అ తీరఠ్ఠం వఠ్ఠోశవఠ్ఠోషరకు తమవఠ్ఠావలఠ్ఠి వివక్షుచూపలేదని భఠ్ఠి యారు. ఠ్ఠో విధంగు అనుచ్ఛేదము 15(1) మఠ్ఠియం అనుచ్ఛేదము 14

షేడలం వలే వేరథమిక హకేకల ఉల్ఱున, అంటే, వారు ఇవేపడు ఫిరొయ్ఱు చేసొనన వివక్ష
 వశొనకి వారు ఎన్ఱూ ఉపయోగి యడనకి మొయతెనియని మరియు నకొచెవ్ఱునకి ఎట వంటి
 చరొయ్ఱు తీసుకొని హకేకలకు సంబంధి యినది, అలాచేయడనకి ఇంకాఅవకశం ఉండగా, మరియు
 దనని ఉపయోగి యడనకి ఇవేపడు అవకశం కల్ఱవొయారు. అయితే, మొవరులైన 4, 11, 12
 ముది ఎనొక చొయ్ఱున, వారు దురాక్రమణదరుల కంటే గవ్ఱురు కరుని, మనిసిపల్ బొరొ
 సభొయ్ఱు గొపనిచేయకుండానిరొభి యే హకేక అర్జిదారులకు ఉందని శ్రీ ఐజొకొవచి యారు. మేమ
 ఇంతకుమందే వేరొకొనొయొగా, అర్జిదారులు మనొమలితీ యొకొకపన్ను చొయ్ఱుదరులు గొతగిన
 విధంగొరొహొంది యిన కార్యనిర్వహణలో అట వంటి ఉపశమనం హొందవచెవ, కనీ అట వంటి
 దరులొ అనుచ్చేదము 15 (1) లేదా అనుచ్చేదము 14 షేడలం అర్జిదారుల వేరథమిక హకేకను
 అమలు చేసే మొవొలేదు. కేవలం నామినేటెడ్ సభ్యుడైన ప్రతివాది 3 పై ఆ ఆధారంగా ఉపశమనం
 పొందడానికి ఇంకా తక్కువ ఆధారాలు ఉన్నాయి.

అర్జిదారులు తమ పరిష్కారకొని తవేపగా అరొధు చేసుకునొయొ తలనొతోటి మరియు
 అనుచ్చేదము 32 కింద వలే దరఖొయ్ఱు, విఫలమవుతుంది. అర్జి ఒక సెట్ ఖరొచలతో
 కొయ్ఱెయబడింది.

అర్జి కొయ్ఱెయబడింది.

అర్జిదారుల ఏజెయ్ఱు: కె.ఎల్.మొహతా.

మొవొవాది సొం. 1 ఏజెయ్ఱు: సి. పి. లాల్.

మొవొవాది సొం. 4 ఏజెయ్ఱు: ఎస్. పి. వరొమ